

Harald Gegner, Erica Righard & Verner Denvall

Otydlighetens betydelse

– de regionala utvecklingsledarna och evidensbaserad praktik inom den sociala barn- och ungdomsvården

The significance of ambiguity – Evidence-based practice in social service with children and youth

Evidence-based practice (EBP) has gained a central position as a model of knowledge for social work in the public sector. In the Swedish Government Report about knowledge-based social work from 2008, EBP is described as a useful way of structuring the social services on a scientific basis (SOU 2008:18). Following on this, and in order to establish EBP in social work practice, between 2009 and 2016, there were annual agreements between the government and the Swedish Association of Local Authorities and Regions (SALAR). As defined by the annual agreements, a national network of Regional Development Leaders (*regionala utvecklingsledare*) was given the task of producing regional plans of action for the establishment of EBP in the municipalities. The article examines how the Regional Development Leaders in the so-called Children and Youth Investment (*Barn- och ungasatsningen*) interpret and implement EBP as a model in public social work. The study is based on interviews with 22 out of the 37 Regional Development Leaders that were part of the Children and Youth Investment in 2016. Ernesto Laclau's theory of empty signifier serves as an analytical tool. The analysis shows that the ambiguity surrounding EBP creates discretion for the Regional Development Leaders. This discretion allows them to use EBP as a "signifier without a signified"; a model that they can fill with different meanings depending on purpose and context. In that perspective, EBP appears as a floating term and can be characterized as an empty signifier. One of the main results stresses the fact that the Regional Development Leaders describe EBP as a model of governance rather than a model of knowledge. Despite its ambiguity, EBP fills a significant function for the development of knowledge-based social work practices in the public sector.

Harald Gegner är utvecklingsledare vid socialförvaltningen i Lunds kommun och doktorand vid Institutionen för socialt arbete, Malmö universitet.

Erica Righard är biträdande professor vid Institutionen för socialt arbete och Institute for Studies of Migration, Diversity and Welfare (MIM), Malmö universitet.

Verner Denvall är professor i socialt arbete vid Lunds universitet och Linnéuniversitetet.

Kontakt: harald.gegner@lund.se

Inledning

Den svenska staten intar en aktiv roll i styrningen av kunskapsanvändning inom socialtjänsten. I betänkandet *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren* föreslås EBP (evidensbaserad praktik) som en användbar modell för att bygga det sociala arbetets praktik på vetenskaplig grund (SOU 2008:18). I linje med detta har olika satsningar genomförts. En sådan är de årliga överenskommelser till stöd för en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänsten som slöts mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) under perioden 2009–2016.

Överenskommelserna kan ses som en del i styrningen av socialtjänstens kunskapsanvändning där målsättningen beskrivs som ”att förändra arbetssätt och metoder för att åstadkomma en verksamhet som bygger på forskning och beprövade metoder” (Statskontoret, 2016, s. 13). Genom överenskommelserna inrättades ett nätverk av regionala utvecklingsledare för att stödja kommunerna i arbetet med etableringen av EBP.¹

Utvecklingsledarnas centrala uppgift var att konkretisera de nationella överenskommelserna i regionala handlingsplaner (SKL, 2016). I detta uppdrag, att stödja införandet av EBP i kommunerna och att verka för att förändra socialtjänstens arbetssätt, förväntas de regionala utvecklingsledarna att agera som förändringsagenter (Raymond, 2003). Samtidigt har tidigare studier visat att överenskommelserna har ett otydligt innehåll (Denvall & Johansson, 2012). De är ospecificerade gällande både vad EBP är och hur modellen ska omsättas i praktiken. Givet den otydlighet som omger EBP i överenskommelserna, väcker det frågor om hur utvecklingsledarna, en ny yrkeskategori på regional nivå, fyller sitt uppdrag med innehåll.

EBP i socialt arbete är ett omtvistat område. I den här artikeln behandlas EBP som en kunskapsmodell, eller mer specifikt en modell för att använda kunskap i praktiken. Det innebär att vi lägger mer vikt vid dess praktiska än dess teoretiska innebörd och använder uttrycket modell när vi pratar om EBP. Teoretiska frågor som exempelvis rör vad ”evidens” i socialt arbete är och huruvida det är överförbart mellan olika situationer är relevanta och viktiga, men de är inte i fokus för artikeln. Som kunskapsmodell beskrivs EBP vanligen som att den professionelle, inför valet av en intervention, väger samman olika kunskapskällor. Kunskapskällorna är brukaren, den professionelle, bästa tillgängliga kunskap och kontextuella förutsättningar (Socialstyrelsen, 2012; Kunskapsguiden, 2017).

Socialvetenskaplig forskning har problematiserat EBP som kunskapsmodell (jfr Bergmark & Lundström, 2011; Björk, 2016; Börjeson & Johansson, 2014; Petersén &

---

1 Ett annat exempel på statlig styrning av socialtjänstens kunskapsanvändning är Rådet för statlig styrning med kunskap inom hälso- och sjukvård och socialtjänst. Där ingår bland annat Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, FORTE (Jacobsson, Eliasson Lappalainen & Meeuwisse, 2017).

Olsson, 2014; Rexvid, 2016). Den visar bland annat att förståelsen och tolkningen av EBP varierar (Avby, Nilsen & Abrandt Dahlgren, 2014; Lundström & Shanks, 2013). Den visar även att integreringen av EBP som kunskapsmodell i organisatoriska sammanhang är svår att genomföra (jfr Mullen, Bledsoe & Bellamy, 2008; Morago, 2010; Avby, 2015; Björk, 2016). Internationell forskning har pekat på att befintliga metoder inte räcker för att framgångsrikt etablera EBP (Palinkas & Soydan, 2012). Annan forskning föreslår att "EBP" borde ersättas med "EIP" (*evidence-informed practice*) och ett mer integrativt och inkluderande synsätt gentemot praktiken (Epstein, 2009). Sammantaget indikerar tidigare forskning att det finns skilda uppfattningar om vad EBP är och att modellen används på olika sätt i praktiken, men hur denna variation kan förstås och vad den innebär för praktiken är mindre studerat.

Den här artikeln handlar om hur de regionala utvecklingsledarna förhåller sig till EBP som kunskapsmodell inom ramen för sitt uppdrag, hur de förstår EBP och med vilket innehåll de fyller modellen. Fokus ligger på de utvecklingsledare inom den sociala barn- och ungdomsvården som ingick i den så kallade *barn- och ungasatsningen* (BoU-satsningen), det vill säga den del av överenskommelserna som var inriktad på socialtjänstens arbete med barn och unga.

Utvecklingsledarna valdes ut eftersom de är en nyetablerad yrkeskategori med en central position i den statliga styrningen för att införa EBP som kunskapsmodell i den kommunala socialtjänsten. Intervjuer med 22 utvecklingsledare inklusive deras koordinator på SKL ligger till grund för det analytiska arbetet. Genom en analys utifrån en tolkning av Ernesto Laclaus (1996) begrepp *empty signifier* vill vi bidra med ett nytt perspektiv till den befintliga problematiseringen av EBP, men också till en ökad förståelse för hur EBP tolkas olika och vilka möjligheter det kan innebära. I artikeln visar vi hur utvecklingsledarna använder EBP som en tom men samtidigt betydelsefull meningsbärare som de fyller med varierande innehåll utifrån specifika syften och sammanhang.

Nedan beskriver vi först bakgrunden till EBP som kunskapsmodell och hur den skrivs fram inom socialt arbete. Därefter beskrivs de regionala utvecklingsledarnas uppdrag inom BoU-satsningen samt en konkretisering av våra forskningsfrågor. Vi redogör sedan för hur studien genomförts, artikelns teoretiska utgångspunkt och presenterar intervjuerna med utvecklingsledarna varvat med analys. En diskussion med utgångspunkt i artikelns frågeställningar avslutar artikeln.

EBP – en otydlig kunskapsmodell

Frågan om vilken kunskapsyn som ska ligga till grund för socialt arbete är lika gammal som professionen själv. Både de första initiativen till en formaliserad grundutbildning i socialt arbete och instiftandet av socialt arbete som en universitetsdisci-

plin föregicks av debatter om vilken kunskap socialt arbete som praktikområde bör bygga på (Righard & Montesino, 2011; Sunesson, 2003). Sedan slutet av 1990-talet är EBP en central referens i den diskussionen (Svanevie, 2011).

På en generell nivå kan EBP beskrivas som ett uttryck för en strävan att samhällets sociala insatser och interventioner ska förbättra människors liv och inte vara skadliga eller verkningslösa. Som begrepp och arbetsmodell uppstod EBP inom medicinen i USA på 1980-talet (Sackett et al., 1997; Morago, 2006) och introducerades till socialt arbete i Sverige under 1990-talets senare del (Bergmark & Lundström, 2006; Sundell et al. 2010; Svanevie, 2011).

Den bärande idén är att tillämpa bästa tillgängliga vetenskapliga evidens vid val av intervention för en enskild individ. Det övergripande syftet med EBP i socialt arbete presenteras som ”att förändra det sociala arbetet i riktning mot en professionell praktik, där interventioner vars resultat har vetenskapligt stöd skall få större utrymme” (Lundström & Shanks, 2013, s. 108). Den definition som Haynes och kollegor (2002) har bidragit med inom medicinen har blivit vanligt förekommande också i socialt arbete. EBP beskrivs här som ett sätt för den professionelle att inför beslut om en insats eller intervention väga samman sin egen expertis med bästa tillgängliga evidens, brukarens situation, erfarenheter och önskemål samt kontextuella faktorer. I den evidensbaserade modellen framställs dessa olika kunskapskällor, åtminstone på en abstrakt nivå, som likvärdiga. En genomgång av befintliga kunskapsöversikter visar dock att kunskap från randomiserade kontrollerade studier intar en överordnad roll och att brukaren som kunskapskälla har marginaliserats alltmer (Johansson, Denvall & Vedung, 2015).

Den, inte sällan konfliktfyllda, diskussion som omger EBP i socialt arbete är inte begränsad till EBP:s vara eller icke-vara, utan är många gånger resultatet av att skilda uppfattningar om EBP ställs mot varandra. Det kan handla om vilka kunskapskällor som är relevanta och hur yrkesverksamma ska använda och värdera dem. Även om perspektiven och terminologin varierar, sätter diskussionen genomgående fokus på skillnader i synen på kunskap.

En sådan skiljelinje kan enligt Righard och Montesino (2011) dras mellan evidensbaserad praktik och den reflexiva utövaren. Föreställningen om kunskap som något som kan delas in i teori och praktik har djupa rötter i det medicinska paradigmet, medan föreställningen om den reflexiva utövaren utgår från en hermeneutisk tradition. Inom det medicinska paradigmet förstås kunskap som objektiv och överförbar, medan kunskap inom en hermeneutisk tradition i stället är något subjektivt och kontextuellt.

En annan skiljelinje i beskrivningar av EBP utgår från ett smalt kontra ett brett perspektiv på kunskap (Eliasson, 2014; Petersén & Olsson, 2014). Det smala perspektivet fokuserar huvudsakligen på att producera och använda evidens där rando-

miserade kontrollerade studier ges störst värde (Bergmark, Bergmark & Lundström, 2011). Då förstås EBP huvudsakligen som att ta fram och använda evidensbaserade interventioner eller metoder. Ett alternativt och bredare perspektiv är att se EBP som en processinriktad intervention. Här kommer den reflektive praktikern under själva "EBP-processen" och i dialog med brukaren och de övriga kunskapskällorna fram till "rätt" insats som kan, men inte behöver vara, en evidensbaserad metod (Oscarsson, 2009; 2013).

I dag ställs inte sällan riktlinjer och *critical appraisal*, eller "kritiska bedömningar", mot varandra som två olika EBP-modeller (Nykänen, 2017). Riktlinjemodellen är den modell som företrädesvis används i socialt arbete i Sverige (Björk, 2016; Rexvid, 2016). Vid kritiska bedömningar söker och kritiskt granskar den professionelle den kunskap som sedan ska tillämpas. I riktlinjemodellen är det i stället en överordnad instans, exempelvis staten eller arbetsgivaren, som förser den professionelle med "relevant" kunskap. Nykänen (2017) menar dock att riktlinjemodellen och kritiska bedömningar inte går att ställa mot varandra på det sätt som ofta görs. Riktlinjemodellen är snarare en del i ett evidensbaserat arbetssätt som fokuserar på steg två och tre i den arbetsprocess som omfattar fem grundsteg och som rör frågor om vem som ska söka kunskap och hur kunskap ska värderas.

Som begrepp i socialt arbete har EBP förändrats över tid (Odhnoff, 2016). I dokument som statliga myndigheter använder sig av för att beskriva EBP, har exempelvis evidensbegreppet ersatts av det vidare kunskapsbegreppet (jfr Kunskapsguiden, 2017). Detta har varit möjligt då EBP som kunskapsmodell lämnar utrymme för olika tolkningar av dess innehåll (Lundström & Shanks, 2013). Exempelvis har Gunilla Avby med kolleger (2014) utifrån intervjuer med medarbetare och politiker inom socialtjänsten identifierat fem olika användningsformer av EBP: fragmentarisk, diskursiv, instrumentell, mångfacetterad och kritisk.

Denna otydlighet har dock inte varit ett hinder för att på nationell nivå anamma EBP som modell för kunskapsanvändning inom socialtjänsten. Artikeln tar avstamp i otydligheten och bidrar med en fördjupad förståelse kring EBP genom att sätta fokus på en nyetablerad yrkeskategori som har i uppdrag att implementera EBP.

Utvecklingsledarna och EBP inom barn- och ungasatsningen

Under åren 2009–2016 pågick en statlig satsning för att stödja införandet och utvecklingen av EBP inom socialtjänsten. Satsningen tog avstamp i betänkandet *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren* (SOU 2008:18) och kom till stånd genom regeringsbeslut i budgetpropositionerna för gällande år. I sitt genomförande byggde den på årliga överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL). Den första överenskommelsen, som teck-

nades 2009, handlade om etableringen av regionala samverkans- och stödstrukturer som en plattform för att utveckla en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten (Socialdepartementet & SKL, 2009). De regionala utvecklingsledarna utgjorde en central del av denna struktur. Under perioden 2010–2016 ingick regeringen och SKL fortsatta årliga överenskommelser vilka berörde sex verksamhetsområden: missbruks- och beroendevården, äldreomsorgen, den sociala barn- och ungdomsvården, stöd till personer med funktionsnedsättning och e-Hälsa. Överenskommelserna fungerade som uppdragsbeskrivningar för de regionala utvecklingsledarna. Denvall och Johansson (2012) har visat att överenskommelserna var ospecifika i sitt innehåll. En otydlighet handlar om vad som menas med EBP eftersom EBP framställs både som en målsättning och ett medel för att åstadkomma en evidensbaserad praktik; EBP beskrivs som en kunskapsmodell, men också som ett processinriktat arbetssätt för systematisk kunskapsutveckling (se även Socialdepartementet & SKL, 2010; 2011; 2012; 2013; 2014; 2015; 2016).

Regionala utvecklingsledare tillsattes inom samtliga sex verksamhetsområden. Diskussionen i den här artikeln bygger endast på den del av överenskommelserna som avsåg den sociala barn- och ungdomsvården och som kom att kallas barn- och ungasatsningen (BoU-satsningen) och de regionala utvecklingsledare som knöts till den. Initialt bestod BoU-satsningen huvudsakligen av de delområden som regeringen och SKL kommit överens om att prioritera. Dessa var systematisk uppföljning, stöd till lokalt utvecklingsarbete, barn och ungas brukarmedverkan, placerade barns skolgång och hälsa, implementering av Socialstyrelsens kunskapsstöd till familjehemsplacerade barn och familjehemmen samt spridning av andra nationella kunskapsprodukter. BoU-satsningen skulle dessutom integreras i det redan befintliga arbetet med *Barns behov i centrum* (BBIC). Samverkan med hälso- och sjukvård, skola och missbruksvård lyftes fram som utvecklingsområden av särskild vikt. Nya delområden inkorporerades successivt utan att de ingick i överenskommelserna, exempelvis introduktionen för nyanställda socionomer och SKL:s nationella handlingsplan *Stärkt skydd för barn och unga*.

Regionala samverkans- och stödstrukturer etablerades i landets samtliga län/regioner och de regionala utvecklingsledarna, som under satsningen varierade mellan 26 och 37 personer, ingick i ett nationellt nätverk som koordinerades av en samordnare från SKL. Deras organisatoriska tillhörighet varierade. Majoriteten tillhörde ett kommun- eller regionförbund och ett tiotal en FoU-miljö. Gemensamt för alla utvecklingsledare var kopplingen till de regionala samverkans- och stödstrukturerna (SKL, 2016).

Sedan den statliga satsningen avslutades 2016 har ett 30-tal utvecklingsledare fortsatt att träffas i ett nätverk tillsammans med SKL. Nätverket finansieras av de medverkande kommunerna och det har kommit att knytas till *Samverkansmodellen*

för långsiktig kunskapsutveckling som skapades på initiativ av SKL i samband med att de nationella överenskommelserna upphörde. Parterna som ingår i denna samverkan är SKL, de regionala samverkans- och stödstrukturerna och Socialstyrelsen. Samverkansmodellens målsättning är att agera ”för långsiktig samverkan mellan regionala samverkans- och stödstrukturer [...] och bidra till kunskapsutveckling till stöd för en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård” (SKL, 2017, s. 3).

Förändringsagenter med otydligt uppdrag – en specificering av forskningsfrågan

De regionala utvecklingsledarnas uppdrag handlade om att konkretisera överenskommelserna i regionala handlingsplaner och stödja kommunerna i att införa och utveckla en evidensbaserad praktik. Utvecklingsledarna skulle agera som förändringsagenter med uppgiften att införa kunskapsmodellen EBP. Raymond (2003) framhåller att förändringsagenter behöver tydliga direktiv och användbara redskap som understödjer det förändringsarbete de ska leda. Samtidigt har annan forskning visat att just otydlighet i och runt ett projekt kan skapa ett handlingsutrymme som gör det möjligt att genomföra komplexa projekt (jfr Sahlin-Andersson, 1989). De regionala utvecklingsledarnas uppdrag att förändra arbetssättet inom socialtjänsten var omgärdat av osäkerheter. I det följande ställer vi frågor om hur utvecklingsledarna inom BoU-satsningen förhöll sig till den otydlighet som fanns kring överenskommelserna och EBP som kunskapsmodell. Mer specifikt handlar artikelns frågeställningar om hur de regionala utvecklingsledarna i sin roll som förändringsagenter för socialtjänstens barn- och ungdomsvård förstår och förhåller sig till modellens otydlighet, och med vilket innehåll och vilken mening de fyller EBP som kunskapsmodell.

Genomförande och teori

För att få svar på våra frågor har vi genomfört intervjuer med regionala utvecklingsledare som är verksamma inom BoU-satsningen samt med satsningens koordinators. Empiriinsamlingen genomfördes av artikelns förste författare år 2016, det vill säga under satsningens sista år. Samtliga 37 utvecklingsledare som var kopplade till BoU-satsningen detta år erbjöds att delta i en intervju varav 21 samtyckte. Vi har inte gjort någon bortfallsanalys av de 16 som inte deltog, men har i fältarbetet träffat samtliga utvecklingsledare vid flera tillfällen och bedömer inte att deras medverkan i en intervju skulle påverka resultatet på något drastiskt sätt. Intervjuerna följde en intervjuguide med frågor om rollen som utvecklingsledare, vilka aktiviteter som bedrivs inom BoU-satsningen och om kopplingen till EBP, samarbete med andra aktörer inom

ramen för satsningen, BoU-satsningen i praktiken samt utvecklingsledarnas tankar kring att utveckla en kunskapsbaserad socialtjänst.

De intervjuade utvecklingsledarna representerade 15 regioner/län fördelade över hela landet och bestod av tjugo kvinnor och en man. Intervjuerna var huvudsakligen enskilda samtal förutom två intervjuer som genomfördes som gruppsamtal med vardera tre utvecklingsledare. Därtill gjordes en enskild intervju med satsningens koordinator från SKL. Intervjuerna ägde rum på utvecklingsledarnas kontor (5 personer), i samband med utvecklingsledarnas nationella nätverksträffar (4 personer), per telefon (4 personer) och via Skype (9 personer). Intervjuerna spelades in och transkriberades. Använda citat har redigerats från tal- till skriftspråk.

Den initiala analysen av empirin visade på motstridiga beskrivningar av EBP, så kallade *breakdowns* eller sammanbrott. Det kan beskrivas som "krockar" i materialet där en beskrivning står i motsättning till en annan, och de upptäckts genom att forskaren är i en nyfiken "dialog" med den insamlade empirin (Alvesson & Kärreman, 2012). I intervjuerna uppger utvecklingsledarna å ena sidan att det är tydligt för dem vad EBP innebär och å andra sidan gör de varierande tolkningar av EBP och dess innebörd. Samtidigt var utvecklingsledarna positiva till EBP och menade att modellen var ett stöd för dem i deras arbete. Sökandet efter en teoretisk förståelse av det till synes motsägelsefulla i utvecklingsledarnas upplevelse av den otydlighet som omger EBP samtidigt som modellen ges betydelse i deras arbete, ledde oss till Ernesto Laclau (1996) och de analytiska begreppen *empty* och *floating signifier*.

Laclau (1996) använder de här begreppen för uttryck som kan ges varierande betydelse i olika sammanhang och som är föränderliga över tid. Ordet *signifier* är nära besläktat med *signification* och karakteriserar något som är betydelsefullt och meningsbärande. Laclau menar att ett uttryck som inte har någon mening i sig, som är föränderligt i sin betydelse, också är tomt. Han använder därför begreppet *empty signifiers* för "*a signifier without a signified*" (ibid., s. 306). Någon bra svensk översättning finns inte, men man skulle kunna säga "tom meningsbärare" eller "en meningsbärare utan specifik mening".

Detta innebär inte att *empty signifiers* är meningslösa eller saknar betydelse, tvärtom: *empty signifiers* är meningsfulla och har betydelse i sitt sammanhang. Problemet handlar i stället om att *empty signifiers* är vagt definierade begrepp med föränderlig och svårfångad mening som i regel ges varierande meningsinnehåll och betydelse i olika sammanhang och vid skiftande tidpunkter. Detta gör att *empty signifiers* blir användbara på varierande sätt och det är därigenom de har sitt värde (ibid.).

Begreppet ingår i ett bredare diskursteoretiskt sammanhang som Ernesto Laclau utvecklat tillsammans med sin kollega Chantal Mouffe. En central utgångspunkt i deras diskursteori är att "allting är kontingent" (Jørgensen & Phillips, 2000, s. 62). Samhället och nu gällande diskurser skulle kunna se annorlunda ut och det är tro-

ligt att de kommer att förändras. Till skillnad från exempelvis Norman Faircloughs bidrag, vars diskursanalytiska fokus tydligare ligger på en kritisk analys av reproducerande diskurser utifrån ett maktperspektiv, handlar Laclau och Mouffes bidrag mer om hur den sociala verkligheten konstrueras, representeras och förändras genom diskurser (ibid.).

Ernesto Laclau och Chantal Mouffes diskursanalytiska ansats har endast i begränsad omfattning använts i socialt arbete. Bland annat Davidsson (2010) har utgått från denna i en analys av hur begreppet utanförskap artikulerades i den svenska riksdagsdebatten i början av 2000-talet. Han visar hur begreppet konstrueras, förhandlas och förändras i den politiska debatten utifrån kategoriseringen av "vi" och "dem".

En kritik mot Laclaus sätt att använda *empty signifier* handlar om att han använder begreppet i analys av politiska och ideologiska begrepp. Detta, menar kritikerna, gör det svårt att överföra hans tolkning av *empty signifier* till andra kontexter. Men diskursiva analyser om hållbarhet (*sustainability*) drar nytta av begreppet. Där används *empty signifier* för att tydliggöra hållbarhetsbegreppets vaga och föränderliga innehåll i förhållande till hur hållbarhet förstås och definieras (jfr Brown, 2016). Även om EBP förvisso inte är ett politiskt begrepp i snäv bemärkelse, har EBP en ideologisk dimension då modellen förhåller sig till specifika epistemologiska utgångspunkter för kunskap och kunskapssyn. Epistemologiska skillnader blir som regel tydliga i diskussioner om kunskap i socialt arbete, där EBP ofta får stå för en mer objektiv kunskapsyn med rötter i den positivistiska traditionen.

I det följande presenterar vi analysen av det empiriska materialet i två delar. Den första tar sin utgångspunkt i hur utvecklingsledarna beskriver den otydlighet som omger EBP samtidigt som EPB ges betydelse i deras arbete. Den andra delen belyser sammanhangets roll när det gäller det innehåll som utvecklingsledarna tillskriver EBP inom ramen för BoU-satsningen.

En betydelsefull meningsbärare utan mening i sig

Den allmänna bilden som utvecklingsledarna ger uttryck för i intervjuerna är att EBP uppskattas som ett sätt att understödja kunskapsutvecklingen och professionaliseringen av det sociala arbetet. Detta ligger i linje med annan forskning som visar att professionen i regel är positivt inställd till EBP (Johansson & Fogelgren, 2016).

Trots den positiva inställningen, och en förhoppning om att med hjälp av EBP kunna åstadkomma en kunskapsbaserad barn- och ungdomsvård, menar utvecklingsledarna att det är svårt att beskriva vad EBP innebär konkret.

Vad exakt är detta [EBP], då får man ju nästan ångestpåslag för att man inte kan bli så där tydlig. (Respondent 5)

Citatet visar på en osäkerhet som många utvecklingsledare uttrycker när de ombeds beskriva EBP. Svårigheten att vara tydlig är återkommande.

Vad EBP innebär är ju ett ganska luddigt begrepp, tycker jag [...] Det är inte så där enkelt att koppla ihop det med praktiken. (Respondent 11)

Denna utvecklingsledare använder "luddig" för att sätta ord på otydligheten och menar att otydligheten gör det svårt att omsätta EBP i praktiken. Eftersom utvecklingsledarna har ett uppdrag att stödja kommunerna i att etablera EBP blir dess konkretisering särskilt viktig. En annan utvecklingsledare menar att vad som menas med EBP är tydligt i teorin, men att det inte gäller när EBP ska tillämpas praktiskt.

Alltså i teorin ja, men i praktiken nej. Jag vet vad jag teoretiskt menar med det, men hur sjutton gör man detta? (Respondent 16)

Utvecklingsledaren beskriver en ambivalens mellan EBP:s teoretiska och praktiska betydelse. I perspektiv av Laclau (1996) kan EBP förstås som en meningsbärare utan specifik mening: en *signifier* vars betydelse kan variera. En meningsbärare som inte har någon specifik mening lämnar utrymme för tolkningar, något en av utvecklingsledarna också påpekar.

Jag tycker det är hyfsat tydligt. Det går ju att tolka på många olika sätt men i det stora hela är det tydligt för mig. (Respondent 12)

Utvecklingsledaren anser att EBP är ett hyfsat tydligt begrepp för henne, samtidigt tillägger hon att EBP kan tolkas på skilda sätt. Utrymme för egna tolkningar är enligt Laclau (1996) kännetecknande för en *empty signifier*. Detta tolkningsutrymme öppnar upp för handlingsutrymme, vilket ger utvecklingsledarna möjlighet att använda uttrycket som det passar dem. I *Okklarhetens strategi* beskriver Kerstin Sahlin-Andersson (1989) hur otydligheten kring byggprojektet Globenarenan i Stockholm var en av förutsättningarna för att bygget lyckades. Hon lyfter otydlighet och oklarhet som premisser för handlingsutrymme. Otydligheten ökade enskilda aktörers inflytande under projektet. Detsamma tycks gälla för EBP. Dess otydlighet skapar tolknings- och handlingsutrymme för utvecklingsledare som förändringsagenter.

Ett annat kännetecken för en *empty signifier* är dess flytande och skiftande betydelse. En utvecklingsledare pratar om hur förståelsen av EBP kan förändras över tid vilket kan bidra till förvirring.

Alltså det [EBP] är ju ett begrepp som av många upplevs som en såpad tvål, du vet, man tar i den så bara puff så flyger den iväg. Nu tror jag att jag fattar, nej nu inte.
(Respondent 1)

Utvecklingsledarens förståelse av EBP hade förändrats när modellen skulle användas vid ett senare tillfälle. Avby (2014) visar hur EBP förstås olika av yrkesverksamma som i sin vardag konfronteras med uttrycket. Enligt henne har det sin förklaring i den enskilda personens förförståelse, och att den är föränderlig. EBP:s flytande karaktär blev särskilt tydlig när utvecklingsledarna intog ett mer resonerande förhållningssätt då de beskrev EBP.

Vi jobbar ju hela tiden med EBP. Det är ju en av våra målsättningar, det ska ju genomsyra hela vår verksamhet. [...] Jag menar det handlar om att hitta modeller och lösningar som är forskningsbaserade sen tidigare. Eller att det finns forskning på det och att också sammanfoga det med den praktiska verksamheten och utifrån deras verksamhet kunna bygga och jobba vidare med uppföljning och utvärdering. Men när du ställer frågan så där, så vet jag ju det här med evidens, alltså hur jag tänker som forskare kring evidensbaserad praktik och då tycker ju inte jag att det är så mycket. Det är ju mer det här med kunskapsstyrning som går ner. Och det kanske inte är så mycket evidens på det sättet. (Respondent 2)

Här resonerar utvecklingsledaren om att EBP exempelvis kan utgöras av modeller (metoder) som är forskningsbaserade, uppföljning och utvärdering, evidens och kunskapsstyrning. EBP flyter därmed mellan att handla om en metod, ett verktyg för uppföljning och ett verktyg för kunskapsstyrning.

Utvecklingsledarna anser att EBP och samtalet kring EBP är en viktig aspekt av arbetet för att hålla diskussionen om en kunskapsbaserad socialtjänst och ett professionellt socialt arbete levande. Det visar hur ett meningsbärande uttryck i Laclaus (1996) tolkning kan sakna en specifik mening och ändå vara betydelsefullt. På frågan på vilket sätt EBP har varit betydelsefull för de professionella säger en av utvecklingsledarna:

Som grupp, kan jag ändå känna generellt att de känner sig mer professionella när de faktiskt kan förklara vad det är de gör och på vilket sätt man gör detta, hur vi följer upp detta. Och att man liksom vilar sig på stenar som känns grundade.
(Respondent 20)

Denna utvecklingsledare beskriver att EBP har varit ett viktigt redskap för de socialarbetare hon har mött i sitt arbete och hur EBP har bidragit till att de professionella

”känner sig mer professionella”. I det avseendet är EBP en betydelsefull meningsbärare fast den saknar mening i sig. Ökad medvetenhet om frågor som rör brukar-medverkan och kunskapsutveckling av socialtjänstens arbete är andra aspekter som utvecklingsledare lyfter fram som viktiga konsekvenser av arbetet med EBP. Det leder oss vidare till analysens andra tema som handlar om att sammanhanget spelar roll när meningsbäraren fylls med innehåll.

En tom meningsbärare beroende av sitt sammanhang

Det här temat sätter fokus på hur utvecklingsledarnas tolkning och förståelse av EBP kan kopplas till det sammanhang som de verkar i och hur det i sin tur påverkar med vilken mening och vilket innehåll de fyller EBP. Konkret innebär det att utvecklingsledarna försöker förstå EBP i förhållande till sitt uppdrag inom ramen för BoU-satsningen. En utvecklingsledare beskriver hur de gjorde:

Vi hade en arbetsgrupp som försökte rota lite i begreppet [EBP] för att se vad det betyder för oss. Då fick man definiera lite mer kring vad man tänkte det innehöll.
(Respondent 1)

Det är ett exempel på hur utvecklingsledarna tillsammans med andra tolkar EBP utifrån ”vad det betyder för oss” det vill säga för det aktuella sammanhang som EBP ska användas i. Här blir det tydligt att en betydelsefull meningsbärare, som EBP är ett exempel på, kan ges varierande innehåll utifrån sitt sammanhang. Även om innehållet varierar, behöver inte själva uttrycket, det vill säga EBP undvikas. EBP kan även fortsättningsvis benämnas ”EBP” även om innehåll och betydelse förändrats. Lundström och Shanks (2013), som har undersökt hur chefer inom den sociala barn- och ungdomsvården försöker omsätta EBP, visar att de i stället för att använda uttrycket EBP pratar om kunskapsbaserat socialt arbete eller helt avstår från att nämna evidensbegreppet. Möjligheten att undvika eller använda sig av andra uttryck är emellertid begränsad för utvecklingsledarna, eftersom deras uppdrag handlar om just att införa EBP. I motsats till Lundström och Shanks studie har utvecklingsledarna i den här studien utvecklat en annan strategi. Utvecklingsledarna fyller den tomma meningsbäraren EBP med allt de gör inom ramen för BoU-satsningen utan att de behöver ändra eller undvika själva uttrycket EBP.

Intervjuerna innehåller många exempel på hur utvecklingsledarna beskriver EBP i förhållande till BoU-satsningen. Det kan handla om generella uttalanden som att EBP är ”ett cirkulärt sätt att jobba eller tänka” (Respondent 13) till mer specifika beskrivningar.

Det [EBP] är brukarens erfarenheter och behov, praktikerna och att föra in forskning och teoretisk kunskap. Att det vilar på tre ben i dag. (Respondent 18)

I detta citat återfinns några av de centrala begrepp som används i litteraturen för att definiera EBP i socialt arbete: brukaren, praktikern/den professionelle och den vetenskapliga kunskapen. Enligt Laclau (1996) behöver en meningsbärare utan mening inte omfattas av ett specifikt föremål eller fenomen i det verkliga livet. Det gäller särskilt abstrakta och teoretiska uttryck i likhet med EBP. I stället kan uttrycken fyllas med varierande innehåll, ibland motsägelsefulla. Det innehåll som ges kan bli till synliga yttringar eller "spår" när uttrycket omsätts i praktisk handling. Utvecklingsledarna beskriver några sådana yttringar av EBP som har varit en del i BoU-satsningen.

När det gäller, vad ska jag ta för någonting, när det gäller BBIC och det utvecklingsarbetet som jag tillsammans med BBIC-samordnarna för länet planerar, då bygger det ju också på evidensbaserad praktik. EBP ligger ju också till grund för den nya, reviderade BBIC:n och det arbetet som behöver göras där i samverkan med till exempel skolan och hälso- och sjukvård. Man vet enligt forskningen och den vetenskapliga kunskapen att placerade barn har sämre hälsa och skolgång än andra barn. (Respondent 10)

Utvecklingsledaren menar att BBIC är en del i en evidensbaserad praktik. Kopplingen görs utifrån att det finns vetenskaplig kunskap om att placerade barns skolgång och hälsa behöver förbättras. Att använda vetenskaplig kunskap ses som en viktig del i en evidensbaserad praktik, alltså görs BBIC till en del av EBP. Att koppla BBIC till EBP eller evidensbaserat socialt arbete kan vara problematiskt. BBIC är inte en enhetlig evidensbaserad arbetsmodell och dess vetenskapliga förankring i en kunskapsbas med relevans för socialt arbete har problematiserats (Herz, 2014; Skillmark, 2018).

I beskrivningar av EBP är det vanligt att det kopplas till de aktiviteter och projekt som utvecklingsledarna samordnar eller ansvarar för. EBP inom ramen för BoU-satsningen kan, förutom BBIC, handla om spridning av Socialstyrelsens kunskapsmaterial, barns delaktighet, forskningscirkel, kompetensfrågor och systematisk uppföljning, för att nämna några exempel. En utvecklingsledare ger följande beskrivning av hur EBP kan kopplas till hennes uppdrag.

Vi jobbar ju mycket med personalens kompetens, vi jobbar mycket med delaktighet och inflytande, vi jobbar med BBIC, systematisk uppföljning. Där har vi nu breddat grundutbildningen så att den ska fördjupa vissa teman och då kopplar vi det till Socialstyrelsens arbete som finns på kunskapsguiden. [...] Vi jobbar med

FoU-cirklar där forskare också finns med. Vi jobbar med vissa uppdragsutbildningar, inte så mycket, men dock där universitetet är med. (Respondent 3)

Citatet är ett exempel på en beskrivning av EBP som kunskapsmodell som ligger relativt långt ifrån hur det beskrivs i litteraturen. I stället för att beskriva EBP som en kunskapsmodell med olika kunskapskällor, eller med begrepp som evidensbaserade metoder, kritisk bedömning och randomiserade studier (Bergmark, Bergmark & Lundström, 2011), ger utvecklingsledaren en beskrivning av EBP som mer liknar en modell för styrning eller organisering. Framställningar av detta slag är inte unika för just denna utvecklingsledare. När utvecklingsledarna beskrev hur de försöker omsätta EBP i praktiken, var det tydligt att de utgår från EBP som en styrmodell. I likhet med SKL:s årliga rapport avseende BoU-satsningen (SKL, 2016), talar de om systematisk uppföljning, brukarmedverkan, forskningsbaserad kunskap, personalens kompetens som en förutsättning för en evidensbaserad praktik och samverkan med berörda aktörer. Som konkreta aktiviteter inom ramen för systematisk uppföljning nämner utvecklingsledarna projekt och aktiviteter som rör BBIC och öppna jämförelser. Brukarmedverkan ska åstadkommas med hjälp av bland annat barnintervjuer och delaktighetscirklar. Vad gäller forskningsbaserad kunskap beskrivs olika aktiviteter som rör samverkan med lärosäten för högre utbildning. Introduktionsprogram nämns som exempel på instrument för att säkerställa personal- och kompetensförserjningen och samverkan med sjukvården kopplas i regel till hälsoundersökningar för familjehemsplacerade barn.

Utifrån intervjuerna kan alla de här aktiviteterna förstås som manifestationer av EBP inom BoU-satsningen. Sammantaget visar materialet att utvecklingsledarna knyter allt utvecklings- och kvalitetsarbete till EBP.

För mig har det aldrig varit konstigt att prata om evidensbaserad praktik. För mig hör det ihop med kvalitetsparagrafen i socialtjänstlagen. Du ska ha personal som har rätt kompetens, att de ska kunna ge brukarna rätt stöd, veta vad man gör, att man ska kunna följa upp sina insatser. Och det är det vi gör här, det är en del av en god kvalitet. (Respondent 8)

De begrepp som används för att fylla en tom meningsbärare med mening är inte sällan hämtade från det sammanhang personen verkar i. Det blir tydligt i uttalandet ovan när utvecklingsledaren använder sig av kvalitetsbegreppet med hänvisning till socialtjänstlagen för att förtydliga innebörden av EBP. Att använda kvalitetsbegreppet är ett sätt att ge mening åt EBP. Det innebär samtidigt att EBP:s mening förändras och delvis får en ny innebörd. Utifrån Laclau är det inte ovanligt att använda andra ord eller begrepp för att beskriva eller förklara betydelsefulla meningsbärare utan specifikt meningsin-

nehåll. Problemet uppstår när meningsbäraren förklaras med begrepp som är lika svår-fångade, vaga och diffusa som meningsbäraren själv (Laclau, 1996).

Utvecklingsledarna lyfter fram en mängd aktiviteter och begrepp som de menar kan kopplas till EBP. Det är ett sätt att ge mening åt denna betydelsefulla men tomma meningsbärare. Samtidigt finns det delar som de tycker är svåra att knyta till uppdraget. Det handlar exempelvis om svårigheterna att involvera brukare och de professionella socialarbetarna samt om bristande samverkan med högskolor och universitet. Det kan framstå som paradoxalt då brukaren, de professionella själva och vetenskaplig kunskap är de kunskapskällor som litteratur och styrdokument knyter till EBP i socialt arbete.

Otydlighetens betydelse – en diskussion

De regionala utvecklingsledarna i BoU-satsningen hade utifrån nationella överenskommelser i uppdrag att omsätta EBP i regionala handlingsplaner; de förväntades att agera som förändringsagenter i den statliga styrningen för att införa kunskapsmodellen EBP i kommunal socialtjänst. Det är välkänt att EBP omges av otydlighet. I artikeln undersöker vi hur utvecklingsledarna förhåller sig till och förstår EBP och med vilket innehåll och vilken mening de fyller modellen.

Analysen visar att EBP kan förstås som en *empty signifier* i Laclaus mening, det vill säga som en betydelsefull meningsbärare som saknar mening i sig. EBP är ett töjbart, ospecificerat och kontextberoende uttryck som fylls med varierande mening och innehåll. EBP:s mening och innehåll beror på användarnas förförståelse, sammanhang och avsikt. Det innebär att förståelsen av EBP är föränderlig och att det inte finns *en* mening eller *en* tydlig definierad betydelse av EBP, utan flera.

Som artikelns titel antyder, menar vi att denna otydlighet har betydelse. Otydligheten som omgärdar EBP ger utvecklingsledarna handlingsutrymme att tolka EBP utifrån sitt sammanhang och syfte. Otydligheten blir produktiv. Detta handlingsutrymme framstår som en förutsättning för att över huvud taget kunna omsätta en så pass abstrakt idé som kunskapsbaserad i socialt arbete med barn och unga.

I intervjuerna kopplar utvecklingsledarna allt som sker inom ramen för BoU-satsningen till EBP. Det är mot den bakgrunden vi menar att EBP framstår som en tom meningsbärare som fylls med varierande innehåll och mening utifrån skilda syften. Utvecklingsledarna sätter de aktiviteter som genomförs inom ramen för BoU-satsningen på ett eller annat sätt i förhållande till de fyra aspekterna av EBP som kunskapsmodell, nämligen vetenskaplig eller bästa tillgängliga kunskap, brukarens erfarenhet, den professionelles expertis och kontextuella förutsättningar (jfr Kunskapsguiden, 2017) samt till de prioriterade områden som återfinns i de årliga överenskommelserna mellan regeringen och SKL.

Det är dessutom så att utvecklingsledarna till stor del förenar EBP inom BoU-satsningen med specifika områden som rör utveckling och organisation i socialtjänsten. Intervjuerna visar på exempel där utvecklingsledarna kopplar utvecklingsarbetet som sker inom BoU-satsningen till kunskapsmodellen EBP. De nämner exempelvis arbetet med systematisk uppföljning, barns delaktighet, personalförsörjning, kompetensutveckling, introduktion för nyanställda, spridning av kunskapsmaterial från statliga myndigheter samt SKL:s handlingsplan *Stärkt skydd för barn och unga*. Det här sättet att anpassa EBP till sitt sammanhang möjliggör att deras pågående utvecklingsarbete ryms inom EBP.

Det är i ljuset av detta som vi ser att EBP i mångt och mycket handlar om att utveckla och organisera socialt arbete. EBP framstår mer som en modell för styrning av socialt arbete i offentlig sektor än som en kunskapsmodell. Utvecklingsledarnas grunduppdrag, att förändra arbetssätt och metoder i socialtjänsten utifrån EBP som kunskapsmodell, verkar hamna i skymundan. I stället är det EBP som en styrmodell som blir centralt i intervjuerna med de regionala utvecklingsledarna.

I den här studien har vi inte undersökt hur EBP i en konkret mening omsätts i praktiken. Det kan dock antas att den mening som utvecklingsledarna tillskriver EBP, och som vi menar handlar mer om utveckling, organisering och styrning än kunskapsanvändning, får konsekvenser för den praktiska tillämpningen.

EBP syftar till att stärka kunskapsbaseringen av socialt arbete i offentlig sektor (SKL, 2017). De professionella är dessutom positivt inställda till EBP och upplever att de stärks av modellen i sitt yrkesutövande (Johansson & Fogelgren, 2016). Det är nästintill omöjligt att argumentera emot evidensbasering av det sociala arbetets praktik i en tid där vetenskaplig kunskap åtnjuter hög status och legitimitet. Frågan som vi ställer oss är om EBP är rätt väg att gå när det gäller kunskapsbasering av socialt arbete. Detta eftersom EBP – som en tom meningsbärare – tolkas, förstås och används på de mest skilda sätt. I en rapport från Socialstyrelsen (2015) om utvecklingsledare som är verksamma i kommunal socialtjänst nämns utvecklingsledarnas bristande kunskaper om EBP som ett hinder för att arbeta evidensbaserat. Utifrån den studien handlar frågan inte om utvecklingsledare brister i kunskap om EBP, utan snarare om vilken kunskap om EBP utvecklingsledare kan förväntas ha eftersom EBP kan förstås så olika – modellen har inte någon mening i sig själv.

Som en avslutande reflektion vill vi säga något om vad resultaten av den här studien kan innebära för den fortsatta debatten kring kunskap i socialt arbete. Någon skulle kunna hävda att det krävs en mer stringent definition av EBP och ett förtydligande av begreppets innebörd i både teori och praktik. Detta för att EBP inte ska urholkas och bli till något annat än vad som var tänkt från början. Samtidigt skulle en mer rigid definition troligen leda till en smalare och mer restriktiv förståelse av kunskap. Det är tveksamt om en utveckling åt detta håll gynnar kunskapsutvecklingen av ett brett,

komplext och kontextberoende fält som socialt arbete. Studiens resultat skulle också kunna användas för att argumentera att EBP främst är en teoretisk konstruktion med en alltför snäv förståelse av kunskap som inte går att omsätta i det sociala arbetets praktik. Den praktiska dimensionen av EBP är en viktig del, eftersom socialt arbete som ämne omfattas av både teoretisk och praktisk kunskap. Att fortsätta ägna tid och kraft åt ännu fler försök att införa en kunskapsmodell som har problematiserats av socialvetenskaplig forskning både när det gäller modellens ottydlighet och dess överförbarhet till socialt arbete kan därför upplevas som irrelevant och meningslöst. Den som inte vill positionera sig på den ena eller andra sidan, ges med den här artikeln möjlighet att hålla diskussionen om kunskapsbaserad av det sociala arbetets praktik levande för att påverka utvecklingen; sammantaget visar analysen att det är genom sin ottydlighet som EBP får betydelse. Kanske kan den insikten bidra till en annan och mindre polariserad utgångspunkt för den fortsatta debatten.

Utvecklingsledarna som ingick i studien "[...] har tänkt att vi kan göra nytta" (Respondent 8) för den sociala barn- och ungdomsvården, trots den ottydlighet som omger EBP. Att göra nytta har också varit ambitionen i det statliga betänkandet *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten – till nytta för brukaren* (SOU 2008:18) som ligger till grund för satsningen. Om och på vilket sätt EBP-överenskommelserna, och i synnerhet BoU-satsningen, har bidragit till att socialtjänstens interventioner är till nytta för de barn och unga som de är riktade mot vet vi däremot lite om.

Referenser

- Alvesson, M. & Kärreman, D. (2012) *Kreativ metod. Skapa och lösa mysterier*. Malmö: Liber.
- Avby, G. (2015) *Evidence in practice. On knowledge use and learning in social work*. Linköping: Linköping universitet.
- Avby, G., Nilsen, P. & Abrandt Dahlgren, M. (2014) Ways of understanding evidence-based practice in social work. A qualitative study. *British Journal of Social Work*, 44(6): 1366–1383.
- Bergmark, A., Bergmark, Å. & Lundström, T. (2011) *Evidensbaserat socialt arbete. Teori, kritik, praktik*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Bergmark, A. & Lundström, T. (2006) Mot en evidensbaserad praktik? Om färdriktning i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 13(2): 99–113.
- Bergmark, A. & Lundström, T. (2011) Evidensbaserad praktik i svenskt socialt arbete. Om ett programs mottagande, förändring och möjligheter i en ny omgivning. I: I. Bohlin & M. Sager (red.) *Evidensens många ansikten. Evidensbaserad praktik i praktiken*. Lund: Arkiv.
- Björk, A. (2016) *Evidence-based practice behind the scenes. How evidence in social work is used and produced*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Brown, T. (2016) Sustainability as empty signifier. Its rise, fall, and radical potential. *Antipode*, 48(1): 115–133.
- Börjeson, M. & Johansson, K. (2014) In search for a model for knowledge production and practice research in Swedish social work. *Nordic Social Work Research*, 4(1): 70–85.

- Davidsson, T. (2010) Utanförskapelsen. En diskursanalys av hur begreppet utanförskap artikulerades i den svenska riksdagsdebatten 2003–2006. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 17(2): 149–168.
- Denvall, V. & Johansson, K. (2012) Kejsarens nya kläder. Implementering av evidensbaserad praktik i socialt arbete. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 19(1): 26–45.
- Eliasson, B. (2014) *Social work approaching evidence-based practice. Rethinking social work*. Luleå: Luleå University of Technology.
- Epstein, I. (2009) Promoting harmony where there is commonly conflict. Evidence-informed practice as an integrative strategy. *Social Work in Health Care*, 48(3): 216–231.
- Haynes, R.B., Devareaux, P.J. & Guyatt, G.H. (2002) Physicians' and patients' choices in evidence based practice. *BMJ Clinical Research*, 324(7350): 1350–1350.
- Herz, M. (2014) Förtroendekrisen mellan Socialstyrelsen och det sociala arbetet fortsätter. Debatt. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 21(1): 85–90.
- Jacobsson, K., Eliasson Lappalainen, R. & Meeuwisse, A. (2017) Statlig kunskapsstyrning. En exkluderingsprocess. I: B. Andersson, F. Petersson & A. Skärner (red.) *Den motspänniga akademikern. Festskrift till Ingrid Sahlin*. Malmö: Égalité.
- Johansson, K., Denvall, V. & Vedung, E. (2015) After the NPM Wave. Evidence-based practice and the vanishing client. *Scandinavian Journal of Public Administration*, 19(2): 69–88.
- Johansson, K. & Fogelgren, M. (2016) *En urvattnad glimt av något som kunde blivit bra. Professionella i socialtjänsten och den evidensbaserade praktiken*. Rapport 2016:8. Norrköping: Linköpings universitet, Centrum för kommunstrategiska studier.
- Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Kunskapsguiden (2017) *Om evidensbaserad praktik*. [<http://www.kunskapsguiden.se/ebp/om-evidensbaserad-praktik>]. Hämtad: 2018-12-30].
- Laclau, E. (1996) The death and resurrection of the theory of ideology. *Journal of Political Ideologies*, 1(3): 201–220.
- Lundström, T. & Shanks, E. (2013) Hård yta men mjukt innanmäte. Om hur chefer inom den sociala barnavården översätter evidensbaserat socialt arbete till lokal praktik. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 20(2): 108–126.
- Morago, P. (2006) Evidence-based practice. From medicine to social work. *European Journal of Social Work*, 9(4): 461–477.
- Morago, P. (2010) Dissemination and Implementation of evidence-based practice in the social services. A UK survey. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 7(5): 452–465.
- Mullen, E.J., Bledsoe, S.E. & Bellamy, J.L. (2008) Implementing evidence-based social work practice. *Research on Social Work Practice*, 18(4): 325–338.
- Nykänen, P. (2017) "Critical appraisal". Riklinjer och praktikerns dilemma. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 24(3–4): 219–237.
- Odhoff, C. (2016) *Att förstå EBP. Översättningar av idén om en evidensbaserad praktik i den svenska socialtjänsten*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Oscarsson, L. (2009) *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).
- Oscarsson, L. (2013) Evidensbaserad praktik i socialt arbete. Möjligheter och begränsningar. I: B. Blom, S. Morén & L. Nygren (red.) *Kunskap i socialt arbete. Om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Palinkas, L.A. & Soydan, H. (2012) New horizons of translational research and research translation in social work. *Research on Social Work Practice*, 22(1): 85–92.

- Petersén, A.C. & Olsson, J.I. (2014) Calling evidence-based practice into question: Acknowledging phronetic knowledge in social work. *British Journal of Social Work*, 5(45): 1581–1597.
- Raymond, C. (2003) Models of change agency. A fourfold classification. *British Journal of Management*, 14(2): 131–142.
- Rexvid, D. (2016) *Professionsutövning och kunskapsstyrning. En jämförelse av socialarbetares och allmänläkares klientarbete*. Umeå: Umeå universitet.
- Righard, E. & Montesino, N. (2011) Conceptions of knowledge in Swedish social work education. A historical account. *Social Work Education*, 31(5): 651–662.
- Sackett, D.L., Richardson, W.S., Rosenberg, W., Haynes, R.B. & Henderson, A.R. (1997) Evidence-based medicine. How to practice and teach EBM. *Clinical Chemistry*, 43(10): 2014.
- Sahlin-Andersson, K. (1989) *Oklarhetens strategi. Organisering av projektsamarbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Skillmark, M. (2018) *Uppdrag standardisering. Införande och användning av manualbaserade utrednings- och bedömningsverktyg i socialtjänsten*. Akademisk avhandling. Växjö: Linnéuniversitet.
- SKL (2016) *Barn och Unga satsningen. Redovisningen av 2015 års arbete*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.
- SKL (2017) *Samverkansmodell för långsiktig kunskapsutveckling. Modell för samverkan mellan de regionala samverkans- och stödstrukturerna samt nationell nivå, till stöd för socialtjänst och närliggande hälso- och sjukvård*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).
- Socialdepartementet & SKL (2009) *Överenskommelse för år 2009 mellan Regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting om plattform för evidensbaserad praktik i socialtjänsten*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2010) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2010 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2011) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2011 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2012) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2012 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2013) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2013 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2014) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2014 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2015) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2015 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialdepartementet & SKL (2016) *Stöd till en evidensbaserad praktik för god kvalitet inom socialtjänstens område. Överenskommelse för 2016 mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting*. Stockholm: Regeringen.
- Socialstyrelsen (2012) *Att leda en evidensbaserad praktik. En guide för chefer i socialtjänsten*. Stockholm: Socialstyrelsen.

- Socialstyrelsen (2015) *Socialtjänstens utvecklingsledare om evidensbaserad praktik. Förutsättningar, attityder och kunskap om evidensbaserat arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2008:18 *Evidensbaserad praktik inom socialtjänsten. Till nytta för brukaren*. Betänkande av Utredningen för en kunskapsbaserad socialtjänst.
- Statskontoret (2016) *Statens styrning av kommunerna*. Rapport 2016:24. Stockholm: Statskontoret.
- Sundell, K., Soydan, H., Tengvald, K. & Anttila, S. (2010) From opinion-based to evidence-based social work. The Swedish case. *Research on Social Work Practice*, 20(6): 714–722.
- Sunesson, S. (2003) Socialt arbete. En bakgrund till ett forskningsämne. I: *Socialt arbete. En nationell genomlysning av ämnet*. Högskoleverkets rapportserie 2003:16. Stockholm: Högskoleverket.
- Svanevie, K. (2011) *Evidensbaserat socialt arbete från idé till praktik*. Umeå: Umeå universitet.